

Tot canvia per continuar igual

Zapatero i Montilla es van reunir a Madrid dies abans que Pedro Solbes presentés la proposta de finançament. No hi va haver grans avenços.

Ambigüitats, inconcrecions i circumloquis per apedaçar un vestit rebregat i fer-lo passar per nou. El ministre d'Economia espanyol admetia, en presentar la proposta de reforma del sistema de finançament de les comunitats autònomes, que la intenció no era crear un nou model, sinó aplicar alguns canvis "necessaris" sobre el model del 2001; això sí, servint un àpat on tots els comensals trobin algun producte del seu gust. Al text tramès als governs autonòmics s'explicita que "la proposta s'articula en un model d'aplicació general i coherent i que, per tant, pot ser consensuat amb el conjunt de les comunitats autònomes". És a dir, res de bilateralitat. Tot i que ja era evident, la proposta de Pedro Solbes certifica en el punt 5.11, que fa referència al full de ruta de la reforma del

L'Estatut català és prou genèric i interpretable perquè Madrid pugui afirmar que el compleix. Ara, sense xifres concretes sobre la taula, els mecanismes d'anivellament que fixi l'estat seran clau perquè els partits acceptin o no la xifra que dicti Solbes. Sigui com sigui, canviaran ben poques coses, i els Països Catalans continuaran arrossegant un dèficit fiscal enorme.

sistema, que res no es decidirà fora del Consell de Política Fiscal i Financera. El "text definitiu" s'aprovarà en aquest consell, s'elaboraran els avantprojectes de llei necessaris, passaran pel consell de ministres i per les Corts Generals, i

finalment les comunitats autònomes hi donaran el sí a la comissió mixta. No hi haurà negociació possible a dues bandes: o s'accepta o el territori dissident es queda fora del nou sistema i, per tant, es manté en el règim del 2001. Pú-

Les virtuts de la sàndria i de la mortadella

És absurd de parlar del millor finançament que mai ha tingut Catalunya, per a referir-se al que pot donar de si un futur acord de finançament, si es millora la proposta presentada per Solbes. És com parlar del “millor àpat en molt de temps” a algú que menja sàndria amb mortadella després d’haver passat una llarga temporada a les cel·les de Guantánamo.

És menjar, cert. I amb el menjar no s’hi juga. Amb això compta l’executiu espanyol a l’hora de fer que l’executiu català s’empassi un model que no garanteix un mínim compliment d’allò que disposa el text de l’Estatut català.

També és cert que l’estatut diu allò que diu i prou –que és més que no hi llegeix Solbes i el seu equip. I és que, tot i parlar de negociacions bilaterals entre la Generalitat i l’estat, en matèria de finançament, el títol VI de l’Estatut, a l’article 206.3, expressa que els recursos financers de la Generalitat “es poden ajustar perquè el sistema estatal de finançament disposi de recursos suficients per a garantir l’anivellament i la solidaritat a les altres comunitats autònomes”. I acaba aclarint que, pel que fa a la “solidaritat”, “els nivells esmentats són fixats per l’estat”.

El marge de maniobra per a la negociació de la part catalana és allò que és. L’Estatut tampoc no fixa cap xifra mínima, ni concreta cap sistema. Però, ni que no fos així, és sabuda de sobres la capacitat de l’administració estatal de passar-se per l’arc de triomf la textualitat estatutària, quan no li és grata.

A tot això, cal afegir-hi que la situació de les arques de la Generalitat de Catalunya és asfixiant. Ha de fer front a un increment de la població –amb totes les despeses de serveis públics

Enric Rimbau

Periodista

que implica– sense els recursos ni les capacitats financeres mínimes, arrossega un dèficit infraestructural històric, unes balances fiscals que continuen ofegant l’economia i, per a acabar-ho d’adobar, una crisi econòmica global.

Així doncs, per a un gestor polític, la temptació de mirar el plat de sàndria amb mortadella com a mal menor, acceptar-lo com a bo davant l’alternativa de continuar passant gana, pot ser comprensible. I aquesta és la cosa. Perquè l’única capacitat que es pot reservar la part catalana en aquest festival negociador és de rebutjar el nou model. I això vol dir assumir que el finançament de la Generalitat continua sotmès al model pactat el 2001, amb el qual el finançament català ha anat ofegant-se any rere any.

Per tant, la part catalana s’ha de plantejar si val la pena d’assumir o no un mal model, que implicarà més ingressos avui, tot i que molt per sota de les necessitats reals per a desenvolupar un bon model d’autogovern. De moment, el principal partit de l’oposició, CiU, està disposat a assumir “el sacrifici” fins on calgui –si cal, sacrificant l’estabilitat del tripartit. I també sembla que les formacions que donen suport al govern català no estan disposades a assumir la proposta de Solbes. Per als uns, PSC i ICV-EUiA, la proposta millora la primera que havia presentat el vice-president econòmic, l’estiu passat, però encara no garanteix el compliment de l’Estatut. Per als altres, ERC, la proposta és inassumible i requereix una contraproposta catalana.

L’executiu de Zapatero presentarà una proposta més concreta aquests dies vinents. Llavors, amb xifres a la mà, la temptació serà més forta. Veurem quina reacció tenen la classe política i la societat civil catalanes (les cambres de comerç, per exemple, estaran disposades a rebutjar segons quines xifres, per molt allunyades que siguin de les expectatives inicials?). La temptació pot ser dura per a CiU, que pot optar, de l’oposició estant, per mantenir un alt to d’exigència, malgrat que alguns sectors econòmics catalans, tradicionalment propers a la federació, s’estimin més d’enxampar un peixet per al cove. Però, sobretot, la temptació serà dura per al PSC. Vist l’episodi de l’aprovació dels pressupostos generals de l’estat, per exemple, es fa difícil de pensar que els socialistes catalans estiguin disposats a iniciar cap procés de confrontació amb el PSOE i, encara menys, de confrontació institucional entre la Generalitat i l’estat. D’aquí ve que alguns dirigents del PSC ja han dit que “la música comença a sonar bé”, o a parlar “del millor finançament” que mai ha tingut Catalunya. I la temptació també serà forta per a Esquerra, però, fins ara, no sembla disposada a assumir un mal acord de finançament. Entre més coses, els republicans corren el perill d’haver de fer front a una indigestió entre les seves bases, si accepten segons què. Però tampoc no volen assumir les culpes d’un mal finançament que respon a un Estatut que no van votar.

Zapatero diu que vol tenir el finançament tancat el mes de febrer. Veurem si, aquests dies, hi ha qui a Catalunya comença a dir que la sàndria fa passar la set i que la mortadella, fet i fet, porta proteïnes.

blicament, no hi ha pistes sobre quants milions de més significarà el nou sistema per a cada territori. A Catalunya, les cambres de comerç han xifrat les necessitats en un mínim de 3.800 extra

respecte a allò que correspondria al país amb el model encara vigent. El 9 d’agost del 2008, quan es va incomplir per primera vegada l’Estatut en matèria de finançament, els partits catalans van

rubricar un front unitari en què s’havia de pactar una xifra, secreta, per sota de la qual Catalunya es plantaria en bloc davant el PSOE. De la xifra unitària que marcaria una línia vermella no se

El 2 d'octubre del 2008, el Parlament de Catalunya va presentar una moció per instar el govern català a negociar un finançament just i a exigir a l'executiu espanyol el compliment de l'Estatut.

n'ha sabut res més, i el front català es va trencar poc després.

Un nombre clau. El dia de la presentació de la proposta, el ministre Solbes va advertir que no donaria cap xifra, tot i que sabia que la premsa ho esperava. Aquesta dada, va assegurar, no se sabrà fins a final de mes, quan l'executiu espanyol preveu de tancar el nou sistema al Consell de Política Fiscal i Financera. Però la clau és precisament quants milions de més portarà aquest sistema al finançament dels territoris. En el cas de Catalunya, arrossega un dèficit de 5.000 milions d'euros, i el 2008, només en la recaptació de l'impost de successions patrimonials, haurà deixat de recaptar 2.000 milions.

Quan els uns i els altres fan càlculs i els partits es marquen línies vermelles en privat, alguns experts consultats per EL TEMPS vaticinen que els milions extra que rebrà Catalunya poden ser entre 1.500 milions i 1.800 milions d'euros, perquè l'estat només repartirà uns 8.000 milions de més entre totes les comunitats autònomes. Seria

menys de la meitat de la quantitat que el govern català va calcular per a cobrir les necessitats bàsiques del país a curt termini.

De fet, al document tramès a les comunitats autònomes ja queda clar que cap territori no hi sortirà perdent, en el repartiment dels recursos: "El fons de suficiència global permetrà d'assegurar el respecte a la clàusula de l'*statu quo* en el finançament de totes les competències que hagin estat transferides."

Canvi d'aparença i el mateix cos.

La proposta també assenyala que es garanteix la "convergència en el finançament de les necessitats dels ciutadans, independentment de la seva comunitat de residència, alhora que s'impulsa l'autonomia, el desenvolupament econòmic, la capacitat i l'esforç fiscal en totes i cadascuna de les comunitats autònomes". A la pràctica, això vol dir que Catalunya, el País Valencià i les Illes, que encapçal·len el rànquing de territoris amb dèficit fiscal, no rebran un tracte diferenciat que els permeti d'anar corregint progressivament aquest espoli, sinó que

pot passar que el dèficit fiscal continui creixent. D'una altra banda, l'estat no ha explicitat amb quina part del pastís dels recursos públics es quedarà, però tot apunta que serà el 50%, tal com vol el president espanyol. Això implica que el total a repartir entre els territoris de règim comú serà menor.

Més capacitat fiscal? El nou sistema proposa d'augmentar el percentatge de recaptació d'impostos com l'IVA, l'IRPF i els impostos especials de les comunitats autònomes. L'aparença externa és de més coresponsabilitat fiscal, però a la pràctica és no res, perquè si d'aquest cistell d'impostos, que es destinarà a pagar els serveis bàsics dels territoris, en sobren diners, la comunitat en qüestió els haurà de retornar i no podrà invertir-los en serveis considerats no bàsics. D'una altra banda, es presenta aquesta cessió com un avenç en les capacitats normatives de les comunitats autònomes, sempre que es compleixin les normatives europees. I aquí hi ha el parany, perquè la UE té una posició molt clara sobre aquesta qüestió: considera

Molts percentatges i poques concrecions

■ Cistella d'impostos

Augmenta la cistella d'impostos de les comunitats autònomes, que passaran a recaptar el 50% de l'IRPF, el 50% de l'IVA i el 58% dels impostos especials. La primera revisió d'aquest model tributari arribarà el 2014.

■ Fons de garantia de serveis públics fonamentals

Aquest fons destinat a sufragar els serveis d'educació, sanitat i dependència es ponderarà d'acord amb criteris com la superfície de la comunitat autònoma, la dispersió, la insularitat, la població protegida, els més grans de 65 anys i els menors de 18. L'estat pretén anivellar entre el 75% i el 85% dels diners que s'hi destinin, i que una part dels diners que sobrin vagin a parar al fons de suficiència. Aquest fons es revisarà anualment.

■ Fons de suficiència global

L'estat aporta recursos per a cobrir serveis no fonamentals o competències no homogènies, com ara la cooficialitat de les llengües. Aquest fons creixerà segons els ingressos tributaris de l'estat, és a dir, serà més potent en èpoques de bonança econòmica i més dèbil en moments de crisi com l'actual.

■ Fons de convergència aportat per l'estat

Inclou un fons de competitivitat per a les comunitats que fan un esforç fiscal més gran i que podrien veure frenat el seu creixement, i també un fons per a les comunitats que tenen menys riquesa relativa, és a dir, un finançament *per capita* per sota de la mitjana o per sota de la seva capacitat fiscal.

que els estats han de tenir una sobirania fiscal única.

Tots contents i enganyats. Una altra de les mesures presentades com a estrella del nou sistema és la creació d'un fons de competitivitat per a "reforçar l'equitat i l'eficiència" entre comunitats autònomes, que tindrà en compte la capacitat i l'esforç fiscal, "desincentivant tant com sigui possible la competitivitat fiscal a la baixa". Aquest fons es revisarà anualment i es repartirà entre les comunitats amb un finançament *per capita* inferior a la mitjana o a la seva capacitat fiscal segons criteris com ara la població ajustada relativa.

A l'altre costat de la balança hi ha el fons de cooperació, que ha de servir per a "complir l'objectiu de convergència en els nivells de vida dels ciutadans, independentment d'on resideixin". És a dir, rebran més recursos les comunitats de renda més baixa. L'estat determinarà d'on sortiran els diners i les regles de repartiment.

A parer dels experts consultats, la creació d'aquests fons respon a la voluntat de tenir contentes totes les comunitats,

però tot plegat només serà una altra manera de transvasar diners que fins ara es rebien igualment. Els analistes destaquen la insistència del document a blindar un sistema generalitzable a tots els territoris, sense respectar les especificitats.

Sense anivellament parcial ni ordinalitat. Pel que fa a l'anivellament dels recursos, el document de Solbes deixa clar que no hi haurà anivellament parcial de tots els serveis, com volia el govern català, sinó només dels serveis bàsics, i amb uns percentatges que s'allunyen també dels desigs catalans. Mentre Catalunya apostava per anivellar entre el 65% i el 7% dels recursos per a serveis públics fonamentals i disposar de la resta dels diners, l'estat estableix que s'anivellin entre el 75% i el 85% i que la resta de diners vagin a parar al fons de suficiència.

Però l'Estatut de Catalunya és prou genèric i interpretable perquè el Ministeri d'Economia pugui afirmar que el compleix. Per això la clau són ara els mecanismes d'anivellament fixats per l'estat. Per a calcular-los hi ha una

combinació de les demandes de totes les comunitats autònomes. En canvi, no s'han tingut en compte algunes variables que haurien pogut afavorir Catalunya, com ara la immigració; ni els costos diferencials, com ara el nivell de vida. Ara bé, sí que s'hi inclou una demanda que afavoreix clarament Andalusia: la població menor de 18 anys com a paràmetre per a calcular els serveis públics fonamentals. De fet, en aquest capítol es tindrà en compte la variable de població immigrant, però de forma secundària. En canvi, tindran més pes factors que poden considerar-se més arbitraris, com ara la superfície, la dispersió, l'envelliment o la població escolar. L'estat no vol fer anivellaments parcials, sinó que anivella totes les competències de les autonomies.

Pel que fa al principi d'ordinalitat, l'executiu català insisteix a dir que el model presentat pel ministre espanyol no garanteix que Catalunya no perdi posicions en el conjunt de rendes *per capita*. És cert que no dona garanties, però també és cert que l'Estatut de Catalunya parla de rànquing de nivell de renda abans i després de l'anivellament, però no del rànquing segons la solidaritat. En aquest sentit, Catalunya és el tercer territori que més paga a l'estat i el desè que més rep de la caixa estatal.

El factor de la immigració, fora.

Una de les reivindicacions de territoris com Catalunya i el País Valencià és que la immigració fos un element decisiu en el càlcul de necessitats financeres. Però, com ja hem explicat, aquesta variable tindrà un paper secundari. En la proposta del Ministeri d'Economia espanyol s'apunta que l'estat aportarà recursos addicionals al sistema, que es distribuïran de forma gradual entre les comunitats atenent les necessitats de la població i el creixement, a més de la convergència. "Addicionalment –apunta–, podran tenir-se en compte uns altres criteris com els derivats de les necessitats de la població dependent, de la integració i acollida de fluxos migratoris i de la política lingüística."

A final de mes, Solbes posarà damunt la taula una xifra acompanyant el nou sistema. No hi haurà negociació bilateral, només votació col·lectiva.

Gemma Aguilera